

STORTINGET

Representantforslag 88 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Liv Kari Eskeland og Erlend Larsen

Dokument 8:88 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Liv Kari Eskeland og Erlend Larsen om revisjon av Norges dronestrategi

Til Stortinget

Bakgrunn

Det har vært en stor utvikling innenfor droneflyging siden regjeringen Solberg lanserte dronestrategien i 2018. I 2023 la regjeringen Støre frem stortingsmeldingen Bærekraftig og sikker luftfart – Nasjonal luftfartsstrategi (Meld. St. 10 (2022–2023)). Denne har et eget kapittel om droner som er ment å videreføre Norges dronestrategi.

Forslagsstillerne oppfatter det slik at stortingsmeldingen først og fremst bygger videre på kapittel 2 i Norges dronestrategi uten i vesentlig grad å berøre de øvrige kapitlene. Norges dronestrategi skiller seg også fra luftfartsmeldingen ved at dronestrategien var tverrdepartemental. I tillegg har EU lansert sin dronestrategi 2.0.

Dronestrategien fra 2018 bør revideres i sin helhet, slik at den tar opp i seg både nye trusler og nye bruksmuligheter i en bransje hvor utviklingen går veldig fort.

Flysikkerhet

Den raskt voksende dronebransjen har en utfordring med å utvikle en felles sikkerhetskultur. Droneoperatørene (flyselskapene) i ubemannet luftfart har i liten grad bakgrunn fra den eksisterende bemannede luftfarten og kjenner lite til sikkerhetskulturen derfra. En dronestrategi bør ta hensyn til dette og komme med forslag

til strategier for å styrke sikkerhetskulturen innenfor ubemannet luftfart.

«Just Culture» er et viktig prinsipp innen flysikkerhet hvor en balanserer behovet for ansvarliggjøring og læring etter feil og hendelser. «Just Culture» betyr at enkeltpersoner ikke blir straffet for feil eller feilvurderinger som rapporteres til Luftfartstilsynet, samtidig som ansvar blir opprettholdt for bevisst uaktsomhet eller brudd på regler.

Droneoperatører opplever at Luftfartstilsynet og Havarikommisjonen ikke samler tilstrekkelig og relevant ny kunnskap på grunnlag av rapporterte hendelser med det formål å øke sikkerheten og samfunnets forståelse for bruk av droner. Det ser ut til at rutiner bør gjennomgås, og at en oppdatert dronestrategi bør avklare forventningene mellom operatører og myndigheter på dette området.

Innføring av «Just Culture» og utvikling av sikkerhetskulturen vil kunne bidra til å profesjonalisere droneoperatørene. Havarikommisjonen samler kunnskap på grunnlag av erfaringer fra alvorlige luftfartshendelser og ulykker på tvers av militær og sivil luftfart. En oppdatert dronestrategi bør omtale hvordan rutiner for fordeling av kunnskap fra hendelsesrapporter og Havarikommisjonens arbeid, læring og erfaringsdeling fra ubemannet luftfart kan styrkes på tvers av sivil og militær luftfart.

Droner blir i større grad brukt til å frakte varer og gods over lengre distanser. Det betyr at droner må integreres med annen lufttrafikk, ikke minst helikoptre. En dronestrategi bør legge til rette for en sikker integrasjon av droner med bemannet luftfart, slik Europakommisjonen har gjort gjennom sin dronestrategi 2.0. I deres dronestrategi er det blant annet en målsetting å integre det tradisjonelle lufttrafikkstyringssystemet med U-

space, slik at tradisjonell luftfart og droner kan fly på en sikker måte i samme luftrom.

Det er i dag et stort antall private eiere og brukere av droner innenfor det man kaller åpen kategori (ikke-profesjonell flygning). Et stort antall tar lovpålagt utdanning og dronesertifikat, men det er fortsatt svært mange som ikke kjenner regelverket. Salgsstedene er heller ikke pålagt å informere kjøpere om hvilke krav som stilles for å fly droner i Norge. En oppdatert dronestrategi bør ta hensyn til dette og finne nye veier og bedre strategier for å nå flere brukere innenfor åpen kategori.

Luftfartstilsynet utvikler regelverket og har tilsynsansvaret for droner. I tillegg har politiet ansvar for å kontrollere at reglene følges. Blant operatører og ansvarlige for lufthavner blir det etterlyst bedre rutiner for å kontrollere at regelverket blir fulgt opp. Det blir også etterlyst nasjonale retningslinjer og bøtesatser.

Det bør vurderes å etablere et partssammensatt samarbeidsforum for dronebransjen på lik linje med forumet i helikopterbransjen. Formålet bør være å ivareta en felles situasjonsforståelse, utveksle kunnskap og erfaringer og fungere som styringsgruppe for sikkerhetsstudier.

Det bør vurderes å etablere kunnskap ved å gjennomføre jevnlig sikkerhetsstudier for ubemannet luftfart, inkludert åpen kategori og militær ubemannet luftfart, slik Luftfartstilsynet gjennomfører sikkerhetsstudier for innlandshelikopter.

En oppdatering av dronestrategien vil i seg selv bidra til å løfte kunnskapen og oppmerksomheten omkring reglene for å fly drone, noe som styrker flysikkerheten.

Droner som næring

De siste årene har man sett stadig nye bruksområder for droner. Den teknologiske utviklingen åpner for mange og spennende bruksområder. Droner har også en viktig plass i det grønne skiftet, for eksempel ved at droner kan overta oppgaver som i dag løses med helikopter. En oppdatert dronestrategi bør i større grad enn luftfartsmeldingen åpne for kommersiell utvikling og bruk av droner i Norge. Regulatoriske rammer bør vurderes. En oppdatert dronestrategi kan sette ny kraft bak ambisjonen om å sikre en fortsatt sikker og bærekraftig utvikling av dronevirksomheten. Strategien bør også si noe om hvilken betydning droner kan få i avkarboniseringen av norsk luftfart og det grønne skiftet.

Droner som fritidsaktivitet

Droner til privat bruk er i utgangspunktet en positiv aktivitet som bidrar til å utvikle teknologi, kunnskap og forståelse for fremtidig luftmobilitet.

Det har blitt vanligere at utenlandske turister tar med droner på ferie i Norge. Droneturister, i kombina-

sjon med den generelt manglende kunnskapen om reglene for å fly i Norge, har ført til uønskede hendelser ved enkelte populære turistattraksjoner. Flere lufthavner opplever at droner utgjør en fare for den ordinære flytrafikken. En oppdatert dronestrategi bør vurdere krav til skilting og informasjon på utsatte steder og ved skjermingsverdige objekter.

Forenkling

Det er en rekke områder hvor det ikke er tillatt å fly droner, som for eksempel over nasjonalparker og hekeområder. I dag må en droneflyger søke opp informasjon om restriksjonsområder en rekke steder. Dette er tungvint og kan føre til at droneflygeren unnlater å sjekke om det er flyforbud. Gjennom en dronestrategi bør man ta initiativ til å samle informasjon om områder hvor det er restriksjoner eller flyforbud, på ett sted.

En dronestrategi bør se på om dagens regler er formålstjenlige, eller om de er så strenge at droneflygere unnlater å registrere flygningene på Ninox. Forslagsstillerne er blitt gjort oppmerksomme på at selv profesjonelle droneflygere unnlater å søke om tillatelse til å fly drone. Et eksempel er droneflygere som leverer bilder til boligannonser for eiendom som ligger nærmere enn fem kilometer fra en flyplass, hvor flygelederne kan melde at de ikke har mottatt søknad om å få fly. Det kan også oppfattes som meningsløst å søke om tillatelse til å ta bilder i tretoppshøyde når det ikke er tillatt for annen luftfart å fly så lavt, eller på steder som ligger lavere i terrenget enn flyplassen gjør.

Nasjonal sikkerhet

Krigen i Ukraina har vist hvilken trussel droner kan utgjøre for skjermingsverdige objekter, og hvordan de kan brukes til anslag mot mål i Norge. Selv deres blotte tilstedeværelse kan brukes for å skape usikkerhet, redsel og økonomisk tap, noe de tydelig demonstrerte mot norske olje- og gassinstallasjoner. Et tverrdepartementalt arbeid med en oppdatert dronestrategi kan gi løsninger som sikrer Norge på en bedre måte enn i dag.

Det må etableres egnede hjemler for å nøytralisere droner dersom de vurderes å utgjøre en trussel mot flysikkerheten, kritisk infrastruktur eller andre nasjonale interesser. Regjeringen Solberg sendte et forslag til ny lov om elektronisk kommunikasjon på høring i 2021. Forslaget inneholdt hjemler for politiet til å bruke frekvenser for å uskadeliggjøre droner. Lovforslaget har fortsatt ikke kommet til behandling i Stortinget. Politiet mangler også nødvendige hjemler og verktøy til å nøytralisere droner gjennom andre motmidler enn jamming av radiosignaler. Droneteknologiens modenhet gjør at jamming av radiosignaler ikke alltid er et effektivt motmiddel.

Det er nærmest umulig for politiet å rykke ut til en drone som utgjør en trussel. Det bør derfor vurderes om politiet skal gis tilgang til informasjon fra sensorer og lignende fra skjermingsverdige objekter, flyplasser og så videre, samt en fjernstyrt mulighet til å nøytralisere dronetrusler.

I stortingsmeldingen Bærekraftig og sikker luftfart – Nasjonal luftfartsstrategi varslet regjeringen at den vil se på «hvilket ansvar lufthavnoperatørene kan få og skal ha for å nøytralisere droner som flyr ulovlig».

Forslagsstillerne etterlyser departementets vurderinger omkring dette.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen revidere dronestrategien slik at den tar hensyn til den teknologiske utviklingen som har foregått, og den forventede utviklingen fremover. Revideringen bør være tverrdepartemental og tverrsektoriell slik at en oppdatert strategi omhandler hvordan droner utfordrer flysikkerheten og samfunnssikkerheten, samtidig som den legger til rette for utvikling av ubemannet luftfart i Norge. En slik utvikling av ubemannet luftfart bør inkludere hele næringskjeden fra forskning og produksjon av droner, hensiktsmessig regelverksutvikling og etablering av en sikker luftfart på tvers av militær og sivil sektor.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en revidert dronestrategi i løpet av 2024.

8. februar 2024

Trond Helleland

Liv Kari Eskeland

Erlend Larsen

